

1. Violeta Brakus: ADE Öğretmenleri Ne Gibi Sorunlarla Karşı Karşıyadır? Ben Bu Sorunlarla Nasıl Başediyorum?

Violeta Brakus Sırbistanlı. İsviçre'nin (Lausanne, Crissiere, Clarena, Leysin, Neuchatel) Fransız bölgesinde Sırpça ADE için çalışmaktadır.

ADE öğretmenlerinin karşı karşıya olduğu sorunlar farklı farklı; burada bazı önemli olanları sıralıyorum.

Köken ülkelerin (örneğin balkan ülkelerinin) öğretmenlik eğitiminde, öğretmenleri "ülke dışı" göreve hazırlayan olanaklar (örn. öğretmenlere sosyokültürel ve metodik-didaktik alanda özel yeterlilik kazandıracak yüksek lisanas eğitimi) sunulmamakta. Ancak göç ülkesine geldiğinde kendisi için yepyeni bir öğretim tarzı olan ADE ile tanışmaktadır. ADE öğretmeni, değişen ders hazırlama şartlarında anadilini neredeyse yabancı dil olarak öğretilmesi gereken öğrenci grubu gereği, ister istemez öğrenci konumuna geçmek, doğaçlama yapmak, yaratıcı olmak, eğitim almak ve yeni kültür-eğitim-öğretim bağlamında yolunu bulmak zorundadır – tüm bunlar işinin yanı sıra!

Memleketimizin ders kitabı, çalışma fasikül ve çalışma kağıtları hatta pedagoji kaynakları dahi hepsi tekdilli ve tekkültürlü temele dayalıdır. Yeni ülkede doğan göçmen çocukları için içerik olarak uygun değil; çok kapsamlı, dil açısından zor ve ikidilli temele dayalı olmadığından uygulanabilirlikten de yoksundur. Arzu edilen iki dilli yönetime dayalı ders materyali + ülke tarihi, ülke bilgisi, müzik ve sanatını içeren çalışma fasikülleri.

ADE saatlerinin konumu (İsviçre'de) motivasyonu düşürmekte; zorunlu derslerden – sıklıkla da sportif veya diğer faaliyetlerden – sonra saat 17 ile 20 arası bir saatte ve son sırada yer almaktadır. Öğrenci geliyorsa eğer bu son sınıf öğrencileri ebeveyninin zoruyla kendi isteğiyle değil. Sınıfların karma oluşu (yaş, dilsel altyapı vs.), dersin haftada 2 saat olması öğretmen için planlama ol zorlu bir görev; örneğin aynı sınıf içinde, anaokulundan liseye kadar her yaşta öğrencim mevcut. Böylece ders boyunca "paten üzerinde" farklı yaş ve düzey grupları arasında slalom yapmakta; farklı okul ve derneklerde ders verdiğimden de "raylarda" (= ray üstünde) bir gezgin edasıyla mütemediyen gezinmekteyim.

Tüm bu sorunlar, geleneksel ADE'nin sıkça güçsüz ve tükenmiş olmasına sebep olmakta; çok dilli bir ortam ve çokkültürlü bir altyapıda yetişmiş bir öğrenci grubuna uygun olmayan içerik (diğer ders ve ders planından kopuk hali) ile hitap etmemektedir.

Görevin uygulayıcısı olarak çıkış ülkesiyle göç ülkesinin daha sağlıklı bir işbirliği içersine girmeleri benim için zarurettir. Göçmen çocuklarının dil ve kültürel kimliğine sahip çıkacak bir kurum oluşturulup birlikte strateji geliştirilmeli. Her iki ülkenin uzmanları ve işin uygulayıcıları bir araya gelip var olan ders planı ve materyaller üzerinde gerekli düzeltme ile uygun yöntemler üzerinde çalışmalı. Dersin acilen yeniden organize edilmeye, işin canlı hale getirilmeye ve çağdaş ders materyaline ve teknolojiye ihtiyacı var, köken ve göç ülkede düzenli ve periyodik eğitimlerinin yanı sıra, örn. uzmanlık proje ve semineri gibi eğitim projeleri yaratılmalıdır. Aslında var, ancak tek tük pilotproje olarak ya da yetersiz ve kısa vadeli.

Köken ülkede hazırlık aşamasından sonra çalışma esnasında ADE nin gizlerini keşfettim, ders çalıştım, köken ülke ve İsviçre'de ADE sorunu üzerine sayısız seminer verdim, kendimi geliştirdim, iki dilli çalışma yapıları ile çalışma materyali hazırladım, ADE ile İsviçre okulları pilot projelerine katıldım. ADE nin gerçek anlamda ve ivedilik niteliği kazanması için öğretmenlerin tamamının harekete geçirilmesi ile bu dersin etrafında olan herkesin işbirliği içinde olması gerekmektedir. ADE'nin sorun ve olanaklarıyla medyada varlığını göstermeli ve pedagoji ve eğitimle ilgili söylemlerde yer almalıdır.

2. Yergahem Belay: Üç Büyük Zorluk

Yergahem Belay Etyopyalı. 1995'ten beri Londra'da yaşamakta, 2001'den beri de Tigrinya ADE öğretmeni olarak ders vermektedir.

2002 yılında Amharca ADE öğretmeni olarak başladım. İlk üç hafta içinde bile aşağıda yer alan soru ve sorunlarla karşı karşıya kaldım:

Değişik grupların (öğrenci, ebeveyn, okulun öğretmeni) beklentisiyle nasıl başa çıkarım? Derse başlamak için önce öğrencilerle görüşme yapmak, üç gruba bölmek, bunu da ebeveynlere bildirmeliydik; bu zordu, yaşa göre ayırma anlamsızdı, zira bazıları (daha küçük olanlar da) Eritre diline sahipken, bazıları (yaşça büyük olanlar da) bilmiyordu. Yaşa bakmaksızın ilk dil düzeyine göre grup oluşturmeliydik – bu da başka sorunlara neden oluyordu.

Metodik-didaktik yönden nasıl hareket etmeliyim? Karma yaş grubu ve farklı yaşa uygun öğrenme biçimine göre öğrencinin ilgisini canlı tutabilme adına yaratıcılığımı fazlasıyla kullanmam gerekiyordu. Öğrencileri harekete geçirenin etkililiği yöntemi olduğunu çabuk anladım.

Peki ders kitabı ve materyal konusunda nasıl bir yol izlemeliyim? Etyopya Eğitim Müdürlüğüne yurtdışında kullanılacak herhangi bir ders kaynağı sunulmamıştı. Kültürlerarası engelleri dikkate alacak ve üstesinden gelecek bir programı tek başıma geliştirmek çok zordu. İlk başlarda Etyopya ders kitaplarının üzerine atladım; bir süre sonra öğrencilerimi ve bireysel bilgilerini anlamaya başladım ve Etyopya çıkışlı bir metnin İngiltere'deki duruma uygun olmadığını farkettim. Yenilik isteniyordu; istenen Etyopya ve İngiliz kültürü arasındaki ilişkiyi konu edinmeliydi. Bunu farkedince, öğrenciyi kültürel kimliği ve değerlerine ilişkin duyarlı kılmak adına "Etyopya Geleneği ve Kültürü" konusunda (kendim) materyal geliştirmeye başladım ve geliştiriyorum. Etyopya'da "Top-down-çıkış"lı çalışma İngiltere'ye uymadığı ve var olan metinler içerik bakımından uymadığı için – bu iş çok zaman almaktadır. Çoğu zaman umutsuzdum, 'şimdiyse' İnterneti son yıllardan beri materyal kaynaklı kullanabildiğime seviyorum.

3. Hyrije Sheqiri: Bu Günlerde Kaynayan Sorunum

Hyrije Sheqiri Kosovalı, 1995'den beri İsveç'te yaşamakta ve Ronneby/Karlskrona'da ve 2007'den beri de Karlshamm'da Arnavutça ADE'nden sorumludur. Aşağıdaki metin Bölüm 1 B.2'nin sonuç raporudur.

Bu günlerde kaynayan sorunum – ve meslektaşlarımla çoğu için de öyledir – mümkün olduğunca çok sayıda öğrencinin ADE'ye katılması. ADE, İsveç okullarının bilgi edinimi ve başarısı için de önemli bir görev üstlenmekte; pedagoji alanında yapılan bilimsel çalışmalar bunu doğrular nitelikte. Daha fazla çaba ile ebeveynlerde farkındalık yaratarak bu engeli de aşacağımızı ümid ediyorum. İsveç okul sistemine dahil edilmiş biçimde sunulan ADE'ye tüm Arnavut öğrencilerinin katılımı, gerçekte ebeveynin ilgisi, çocuklarının ana dillerini öğrenmeyi, bu temelde diğer dersleri daha kolay öğrenmesi ile iki dilli ve -kültürlü kimliklerini güçlendirmeyi istemesine bağlıdır. Burada dilsel ve kültürel açıdan çifte yarardan söz edebiliriz; ADE öğrencisi bireysel olarak özbilgi ve özdeğerini geliştirmekte; böylece sadece kendisi ve ailesi için değil, yaşadığı ülke ve toplum, hatta köken ülkesi için de daha yeterli ve değerli olmaktadır.

Endişemin (ki aynı zamanda başka ADE öğretmenlerinin de endişesi) büyük bir özveri ve ebeveynlerin de desteği ile yakın gelecekte ortadan kalkacağından eminim.

4. Üç ADE Öğrencisinin Özgeçmiş

Gulcan (kız, 8 yaşında) İngiltere’de yaşamakta, (Züleyha Toprak adlı öğretmenin raporu, Londra)

Gülcan 2006 yılında Londra’da dünyaya gelmiş, her iki ebeveyni Türk, ablası var. Gülcan 5 yaşındayken babasının onları terk etmesi, ona çok yakın olan Gülcan’ı derinden sarsmıştır. Annesi, 10 yıldır İngiltere’de yaşamasına rağmen İngilizce konuşamamakta ve İngiltere’de akrabası yok; babanın ailesi burada ancak Gülcan ve ablasına destek olmamaktadır.

Gülcan’ın Annesi, kendi ailesinden sevgi ve destek görebilmeleri için kızlarını yaz tatillerinde Türkiye’ye getirmeye çalışıyor. Gülcan bu tatilleri seviyor ve büyükanne ve büyükbabasıyla bir arada olmaktan memnun, çünkü akşamları istediği kadar dışarıda oynamasına izin veriliyor. Uçak biletlerini büyükanne ve büyükbabası karşılıyor; başka bir tatil, maddi açıdan mümkün olmuyor.

Gülcan örgün derslerde dikkat çektiği için annesi tarafından ADE’ye getirildi. Annenin dediğine göre Gülcan okulda kilosundan ötürü ve derslerde öğrenme zorluğu çektiği için çocuklar onunla dalga geçmiş. Devlet okulunda çok az arkadaşı var, ADE’deki çocuklarla arası iyi.

Hobileri; bilgisayar oyunları, TV izlemek ve yemek yemek. “Littlest Pet Shop Toys” (çocuklara göre minik hayvan figürleri) oyuncakları için çıldırır, izin verilse onlarla saatlerce zaman geçirebilir; onlara şevkatle yaklaşmakta ve rahatlamış bir izlenim bırakmaktadır.

Aylin (kız, 10) Almanya’da yaşamakta

Adım Aylin, 10 yaşındayım, ailemle Senden’de yaşıyorum; burası Almanya’nın batısında yer alan küçük bir kent. Hobilerim müzik, dans etmek ve kitap okumak. Sinemaya gitmeyi de seviyor, boş zamanımın çoğunu komşu çevresinden kız arkadaşlarımla geçiriyorum. Özellikle Alman ve Kürt arkadaşlarım var, birkaçı da Türkiye, Rusya, Polonya, Bosna, vs.’den .

Annem ve babam Türkiye’nin Güneydoğu Anadolu’nun Kürt bölgesinden ve etnik Kürt grubunun bir parçası. Mardin yakınlarında Bahçin adında hala var olan küçük bir köyde yaşamışlar. Ezidi din topluluğuna aidiyet. Beş kardeşiz ve büyük bir ailede büyümüş olmaktan gurur duymaktayım, çünkü biz birbirimize çok bağlıyız. Ailem 20 yıldan uzun bir süredir Almanya’da yaşamakta. Çoğu kardeşim benim gibi Almanya’da doğdu.

Öncelikli olarak Kürt ve Alman dilleriyle büyüdüm. Evde anne ve babamla Kürtçe, ancak kardeşlerimle Almanca konuşmaktayım.

Behar (erkek, 17) İsveç’te yaşamakta

Adım Behar, 17 yaşındayım. Memleketim Kosova’da doğup büyüdüm; 10.yaşıma 2 ay kala şimdi yaşadığım ve lise 1’e gittiğim İsveç’e geldim.

Kosova’daki hayat İsveç’teki hayattan çok farklı; Kosova’da çok fakirlik var, İsveç’te daha zengin ve sorunsuz bir yaşam var. Okullar da birbirinden çok farklı, İsveç okulunda öğle yemeği içecek ile ücretsiz, Kosova’da küçük ekmek ile içeceği ödemek zorundasınız, yemeğin tamamı da zaten bu kadar. Kosova’da 4 yıl okula gittim, 45 öğrenciydik ve sadece tek bir öğretmenimiz vardı. İsveç’te sadece 25 kişiyiz ve her derse ayrı öğretmen giriyor. İsveç ve İngilizce’yi çok çabuk öğrendim, 7.sınıftan beri de Almanca öğreniyorum.

Hep Kosova’da kalmak istiyordum, ama ailem buraya taşınınca ben de gelmek zorunda kaldım. Biraz daha büyüüp okulu bitirdikten sonra orada çalışmak için belki yeniden Kosova’ya döneceğim. İsveç’e daha iyi bir yaşama sahip olmak ve fakirlikten kurtulmak için geldik.

Kosova’da disiplin daha fazla, çünkü öğretmenlere saygı duyuluyor. Burada öğretmenlere karşı fütursuzca davranıp dinlemeyen kendini beğenmiş öğrenciler var. Haberlerde derslerin kalitesinin düşmekte olduğundan da bahsettiler. Kosova’daki okullar çok daha iyi, sadece devletin, okullara kaynak aktaracak parası yok, ne yazık ki.

Bir gün çocuklarım olduğunda, Arnavut dilini ve kültürünü unutmalarına izin vermeyeceğim. Arnavut bir çocuğun Kosova’ya gidip Arnavutça konuşamamasını çığgın buluyorum. Bu durum benim çocuklarımla asla başına gelmeyecek!